

Strona główna>Postępowanie sądowe>Sprawy cywilne>Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Sąd którego kraju jest właściwy w danej sprawie?

Litwa

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

Zgodnie z art. 12 ustawy o sądach (*Lietuvos Respublikos teismų įstatymas*) na Litwie obowiązuje jednolity system sądownictwa obejmujący sądy powszechne i sądy szczególne.

Sądy powszechne (sądy pierwszej instancji, tj. zarówno sądy rejonowe, jak i sądy okręgowe) są właściwe do rozpoznawania wszystkich spornych spraw cywilnych wynikłych na gruncie prawa cywilnego, rodzinnego, pracy, własności intelektualnej, upadłościowego, restrukturyzacyjnego lub prywatnego; sądy te są również właściwe do rozpoznawania spraw w postępowaniach sądowych w trybie nadzwyczajnym oraz wniosków dotyczących uznawania i wykonywania w Republice Litewskiej orzeczeń wydanych przez sądy zagraniczne i arbitrażowe (art. 22 kodeksu postępowania cywilnego (*Civilinio proceso kodeksas*)). Sądy szczególne, tj. sądy administracyjne (okręgowe sądy administracyjne), rozpoznają sporne sprawy wynikłe ze stosunków administracyjnoprawnych.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogę się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?

Powód może wnieść pozew do wybranego przez siebie sądu przy spełnieniu następujących warunków:

- pozew przeciwko osobie, której miejsce zamieszkania jest nieznane, można wnieść według miejsca, w którym znajduje się majątek tej osoby, lub według ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania;
- pozew przeciwko osobie, która nie posiada miejsca zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej, można wnieść według miejsca, w którym znajduje się majątek tej osoby, lub według ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej;
- pozew o alimenty i ustalenie ojcostwa można wnieść według miejsca zamieszkania powoda;
- pozew o odszkodowanie za uszczerbek na zdrowiu, w tym spowodowanie śmierci, można wnieść według miejsca zamieszkania powoda lub miejsca, w którym wyrządzono szkodę;
- pozew o odszkodowanie za wyrządzenie szkody majątkowej można wnieść według miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) powoda lub miejsca, w którym wyrządzono szkodę;
- pozew o odszkodowanie z tytułu bezprawnego skazania, bezprawnego zastosowania tymczasowego aresztowania, bezprawnego zatrzymania, bezprawnego zastosowania środków przymusu lub bezprawnego nałożenia kary administracyjnej (areszt), w tym za szkodę wyrządzoną bezprawnym działaniem sędziego lub sądu rozpoznającego sprawę cywilną, można wnieść według miejsca zamieszkania powoda;
- pozew dotyczący umowy określającej miejsce spełnienia świadczenia można wnieść również według miejsca spełnienia świadczenia wskazanego w tej umowie;
- pozew dotyczący sprawowania opieki, kurateli lub zarządu majątkiem można wnieść również według miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) opiekuna, kuratora lub zarządcy majątku;
- pozew dotyczący umowy konsumenckiej można wnieść również według miejsca zamieszkania konsumenta;
- pozew dotyczący działalności oddziału osoby prawnej można wnieść również według miejsca siedziby tego oddziału;
- pozew o odszkodowanie w związku ze zderzeniem statków lub działaniami w zakresie pomocy i ratowania na morzu, uwzględniając wszelkie inne przypadki sporów wynikających ze stosunków prawnych związanych z żeglugą morską, można również wnieść do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się statek pozwanego, lub do sądu właściwego dla portu rejestracji statku pozwanego.

2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?

Sprawy cywilne rozpoznają sądy rejonowe i okręgowe jako sądy pierwszej instancji (art. 25 kodeksu postępowania cywilnego).

Zgodnie z zasadą ogólną kodeksu postępowania cywilnego sądy rejonowe są właściwe we wszystkich sprawach cywilnych. Od tej zasady ogólnej przewidziano również wyjątek, zgodnie z którym niektóre sprawy należą do właściwości sądów okręgowych lub do wyłącznej właściwości Sądu Okręgowego w Wilnie.

Zależy to od wartości przedmiotu sporu: sprawy cywilne, w których kwota roszczenia przekracza 150 000 LTL, z wyjątkiem spraw z zakresu prawa rodzinnego i prawa pracy oraz spraw o zadośćuczynienie, rozpoznają sądy okręgowe.

Właściwość sądu zależy również od czynników niezwiązanych z wartością przedmiotu sporu.

Sądy okręgowe orzekają również w pierwszej instancji w następujących postępowaniach:

- z zakresu niemajątkowych praw autorskich;
- z zakresu umów cywilnoprawnych w zamówieniach publicznych;
- z zakresu upadłości lub restrukturyzacji, z wyjątkiem upadłości osób fizycznych;
- z udziałem innego państwa jako strony postępowania;
- dotyczących roszczeń związanych z przymusową sprzedażą praw udziałowych (akcje, dywidenda);
- dotyczących roszczeń związanych z badaniem działalności osób prawnych;
- roszczeń o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu naruszeń praw pacjenta;
- dotyczących innych roszczeń cywilnoprawnych rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe zgodnie z przepisami szczególnymi.

Sąd Okręgowy w Wilnie w pierwszej instancji jest wyłącznie właściwy w następujących sprawach:

- spory wynikłe na tle przepisów ustawy o patentach (*Lietuvos Respublikos patentų įstatymas*);
- spory wynikłe na tle ustawy o znakach towarowych (*Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas*);
- sprawy o przysposobienie przez obywateli innych państw obywateli Litwy zamieszkałych na terytorium Republiki Litewskiej;
- inne sprawy cywilne podlegające właściwości wyłącznej Sądu Okręgowego w Wilnie jako sądu pierwszej instancji zgodnie z przepisami szczególnymi.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).

2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej

Pozew wnosi się do sądu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania pozwanego. Osobę prawną pozywa się przed sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba rejestrowa tej osoby. Jeżeli pozwanym jest państwo lub gmina, pozew wnosi się według siedziby instytucji reprezentującej państwo lub gminę.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

Jeżeli dla rozpoznania danej sprawy uzasadniona jest właściwość kilku sądów, wybór między tymi sądami należy do powoda.

Strony mogą również uzgodnić, który sąd będzie właściwy w ich sprawie. Art. 32 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że strony mogą uzgodnić poddanie sporu pod rozstrzygnięcie wybranego przez nie sądu, chyba że w danej sprawie tylko jeden sąd jest właściwy lub właściwość sądu jest określona przedmiotem postępowania.

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Zgodnie z art. 30 kodeksu postępowania cywilnego powód może wybrać sąd, który rozpozna sprawę w następujących przypadkach:

jeżeli pozwanym jest osoba, której miejsce zamieszkania jest nieznane, powództwo można wytoczyć według miejsca położenia jej majątku lub ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania;

jeżeli pozwanym jest osoba, która nie posiada miejsca zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej, powód może ją pozwać według miejsca położenia jej majątku lub ostatniego znanego miejsca jej zamieszkania na terytorium Republiki Litewskiej;

jeżeli powództwo związane jest z działalnością oddziału osoby prawnej, można je wytoczyć przed sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba tego oddziału; w przypadku powództwa o alimenty lub ustalenie ojcostwa, powód może je wytoczyć również przed sąd, w którego okręgu znajduje się miejsce jego zamieszkania;

w przypadku powództwa o odszkodowanie z tytułu uszczerbku na zdrowiu, w tym spowodowania śmierci, istnieje możliwość wytoczenia powództwa według miejsca zamieszkania powoda lub miejsca, w którym doznał on szkody;

jeżeli powództwo dotyczy szkody majątkowej, powód może je wytoczyć przed sąd jego miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) lub miejsca, w którym doznał on szkody;

w przypadku powództwa o odszkodowanie za bezprawne skazanie, bezprawne zastosowanie tymczasowego aresztowania, bezprawne zatrzymanie, bezprawne zastosowanie środków przymusu lub bezprawne nałożenia kary administracyjnej (areszt), w tym za szkodę wyrządzoną bezprawnym działaniem sędziego lub sądu rozpoznającego sprawę cywilną, można je wytoczyć według miejsca zamieszkania powoda;

jeżeli powództwo dotyczy szkody wyrządzonej zderzeniem statków lub działaniami w zakresie pomocy i ratowania na morzu, uwzględniając wszelkie inne przypadki sporów wynikających ze stosunków prawnych związanych z żeglugą morską, powód może zwrócić się do sądu właściwego dla miejsca, w którym znajduje się statek pozwanego, lub do sądu właściwego dla portu rejestracji statku pozwanego;

w przypadku powództwa dotyczącego umowy określającej miejsce spełnienia świadczenia można je wytoczyć według miejsca spełnienia świadczenia wskazanego w tej umowie;

powództwo dotyczące sprawowania opieki, kurateli lub zarządu majątkiem można wytoczyć również według miejsca zamieszkania (siedziby statutowej) opiekuna, kuratora lub zarządcy majątku;

powództwo dotyczące umowy konsumenckiej można wnieść również do sądu, w okręgu którego znajduje się miejsce zamieszkania konsumenta;

ponadto powództwo przeciwko kilku pozwanym mającym swoje miejsce zamieszkania lub siedzibę w różnych miejscach można wytoczyć przed sąd miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej jednego z pozwanych wybranego przez powoda (art. 33 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego);

jeżeli chodzi o powództwo dotyczące umowy określającej miejsce spełnienia świadczenia, powód ma wybór: można je wytoczyć również przed sąd miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby statutowej pozwanego lub miejsca spełnienia świadczenia wskazanego w tej umowie. Powództwo dotyczące umowy konsumenckiej można skierować do sądu miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby statutowej pozwanego lub konsumenta;

powództwo o alimenty można wytoczyć według miejsca zamieszkania lub miejsca siedziby statutowej pozwanego lub powoda według uznania powoda;

dopuszcza się możliwość wytoczenia powództwa cywilnego o odszkodowanie w sprawie karnej, jeżeli nie wytoczono go lub nie rozpoznano w postępowaniu karnym. W takim przypadku właściwość sądu ustala się zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

W art. 31 ust. 1 i 2 kodeksu postępowania cywilnego przewidziano następujące wiążące dla inicjujących postępowania sądowe wyjątki od reguł ogólnych dotyczących właściwości miejscowej:

sądem właściwym do rozpoznawania pozwów dotyczących praw rzeczowych na nieruchomości, użytkowania nieruchomości, z wyjątkiem wniosków dotyczących likwidacji majątku wspólnego w sprawach rozwodowych, oraz pozwów o uchylenie zajęcia nieruchomości jest sąd właściwy dla miejsca położenia tej nieruchomości lub głównej jej części;

sądem właściwym do rozpatrywania pozwów wniesionych przez wierzycieli spadkowych przed przyjęciem spadku przez spadkobierców jest sąd właściwy dla miejsca położenia spadku lub głównej jego części.

Należy również zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z art. 33 ust. 2–4 kodeksu postępowania cywilnego Republiki Litewskiej:

powództwo wzajemne należy wytoczyć przed ten sam sąd, przed który wytoczono pierwotne powództwo, niezależnie od tego, który sąd jest właściwy do rozpoznania danej sprawy. Jeżeli wartość przedmiotu sporu wzrosła, przedmiot sporu zmienił się lub wytoczenie powództwa wzajemnego doprowadziło do zmiany sądu właściwego rzeczowo do rozpoznania danego sporu, sąd, przed który wytoczono powództwo pierwotne, powinien rozstrzygnąć wszystkie kwestie związane z danym powództwem (powództwem wzajemnym) i wydać orzeczenie rozstrzygające co do istoty całej sprawy.

Jeżeli którekolwiek z roszczeń powoda wymaga rozpoznania zgodnie z regułą właściwości wyłącznej, wówczas całe powództwo podlega rozpoznaniu zgodnie z tą regułą.

Jeżeli sądem właściwym do rozpoznania któregośkolwiek z roszczeń powoda jest sąd okręgowy, wówczas całe powództwo rozpoznaje sąd okręgowy.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Strony mogą postanowić o zmianie sądu właściwego miejscowo do rozpoznania danej sprawy, zawierając umowę na piśmie, chyba że w danej sprawie tylko jeden sąd jest właściwy lub właściwość sądu jest określona przedmiotem postępowania (art. 32 kodeksu postępowania cywilnego).

W wyjątkowych przypadkach właściwość miejscowa sądu w danej sprawie może być uzasadniona udziałem pozwanego.

Sąd może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi, w przypadku gdy pozwany, którego miejsce zamieszkania nie było znane, wystąpi do sądu o przekazanie sprawy sądowi właściwemu dla miejsca jego zamieszkania (art. 34 ust. 2 pkt 2 kodeksu postępowania cywilnego).

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Szczególne sądy administracyjne działające w Republice Litewskiej nie orzekają w sprawach cywilnych, gospodarczych ani rodzinnych. Sądy te są właściwe do rozpoznawania spraw dotyczących stosunków administracyjnoprawnych.

Ostatnia aktualizacja: 21/10/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.